

Sammanfattning för allmänheten – prestationsrapport 2023 för den strategiska planen 2023–2027

Alla EU:s medlemsländer har en strategisk plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027. Planen beskriver de stöd och ersättningar som finns att söka och vilka mål som ska uppnås för de olika stöden. Sveriges strategiska plan finansieras både av EU och av svenska anslag.

Det här är en sammanfattning av Jordbruksverkets rapport om genomförandet av Sveriges strategiska plan under räkenskapsår 2023 (1 januari–15 oktober 2023). Den årliga rapporten kallas för prestationsrapport och visar hur det går med att nå målen för stöden och ersättningarna. Rapporten skickas till EU-kommissionen.

Kort om den strategiska planen

Budget: cirka 60 miljarder kronor

Beviljat stöd 2023: cirka 150 miljoner kronor

Utbetalt stöd 2023: cirka 7,5 miljoner kronor

(Siffrorna gäller 1 januari–15 oktober 2023)

Utbetalda stöd har följts upp

Sveriges strategiska plan 2023–2027 innehåller projekt- och investeringsstöd, sektorsstöd och jordbrukarstöd (som baseras på areal och djur). I prestationsrapporten redovisar vi enbart stöd och ersättningar som har betalats ut under räkenskapsåret. Årets prestationsrapport omfattar

- stöd till biodlingssektorn
- stöd till Leader
- startstöd
- innovationsstöd inom EIP (det europeiska innovationspartnerskapet).

Utbetalningarna i linje med planerade belopp

För att kunna följa budgeten i den strategiska planen har alla stöd och ersättningar planerade belopp. Ett stöd kan innehålla ett eller flera olika planerade belopp beroende på vad som genomförs. Det är viktigt att dessa inte överskrids.

Prestationsrapporten visar att de planerade beloppen för de utbetalda stöden inte har överskridits. Utbetalningarna ligger därmed i linje med de planerade beloppen.

Färre än väntat har sökt stöd

I den strategiska planen finns det mål för hur många ansökningar som ska ha fått utbetalt stöd per räkenskapsår. Prestationsrapporten visar att projekt- och investeringsstöden och stöd till biodlingssektorn inte har sökts och betalats ut i den takt som planerats. En förklaring är att år 2023 var det första året som det gick att söka stöd i den strategiska planen, och under året var det fortfarande många som sökte och fick utbetalt stöd från det förra landsbygdsprogrammet 2014–2022.

För några stöd överträffas dock målen. Startstöd har haft fler utbetalningar än väntat. Målet för stöd till Leader överträffas också. Stödet till Leader mäts genom hur många personer på landsbygden som omfattas av en leaderstrategi.

Stöden har bidragit till flera mål i den strategiska planen

Den strategiska planen har nio så kallade särskilda mål. I rapporten framgår det att stöden och ersättningarna som har betalats ut under räkenskapsår 2023 har bidragit till sex av de nio målen, till exempel målet att öka konkurrenskraften och målet att stödja generationsskiften. De utbetalda stöden har även bidragit till det tvärgående målet att främja kunskapsöverföring, innovation och digitalisering.

Undantag från miljö- och klimatrelaterade grundvillkor har haft marginell effekt

Alla EU-länders strategiska planer innehåller vissa miljö- och klimatrelaterade grundvillkor som stödmottagare måste uppfylla. Det finns dock möjlighet att göra undantag från villkoren vid särskilda händelser. Invasionen i Ukraina räknas som en sådan särskild händelse som har medfört ökad osäkerhet för den globala livsmedelsförsörjningen. Med anledning av händelsen har Sverige under 2023 utnyttjat möjligheten att göra undantag för två grundvillkor:

- grundvillkor om växtföljd (GAEC 7), som innebär att det finns begränsningar när det gäller hur många år i rad det är tillåtet att odla samma gröda på marken
- grundvillkor om miljöytor (GAEC 8), som innebär att lantbrukare behöver ha ytor på sin åkermark som inte används för produktion. Majoriteten av Sveriges jordbrukare (65 procent) har angett att de ska använda sig av undantaget.

När vi slår ihop effekterna av undantagen för de två grundvillkoren uppskattar vi att det kommer att leda till att Sveriges totala spannmålsproduktion ökar med 231 500 ton under 2023–2026. Det innebär ett mindre bidrag till den globala livsmedelstillgången. Även när det gäller att bekämpa klimatförändringar är effekterna av undantagen marginella. Undantaget från grundvillkoret om miljöytor innebär att de positiva effekterna på biologisk mångfald i åkermark uteblev.